

Ключові слова: винахідництво, інновації, діяльність, мета, суб'єкт, об'єкт, предмет.

Резюме

Лузан А. В. Эффективное государственное управление в сфере изобретательства и инноваций – тернистый путь в лучшее будущее.

В статье исследуются основные направления государственной политики в вопросах инновационного развития и изобретательства в Украине, которая рассматривается как деятельность при взаимодействии ее структурных элементов. Определяются цель и задания данной деятельности, а также дается характеристика ее субъектам, объекту и предмету.

Ключевые слова: изобретательство, инновации, деятельность, цель, субъект, объект, предмет.

Summary

Luzan A. Effectiveness public administration in inventions and innovations – a thorny path to a better future.

The article investigation the main directions of the state policy on the development of innovation and invention in Ukraine, which is seen as an activity in the interaction of its structural elements. Defines the purpose and tasks of the activity, as well as the characteristic of its stakeholders, object and subject of activity.

Key words: invention, innovation, activity, aim, stakeholders, object, subject of activity.

УДК 347.773.2

Т. В. РОМАНЮК

Тарас Володимирович Романюк, здобувач Київського університету права НАН України

ЗАХИСТ КОРИСНИХ МОДЕЛЕЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ КИТАЮ

Нині Китай є однією із держав зі стабільним безперервним ростом економіки. Законодавча база у галузі інтелектуальної власності, яка постійно вдосконалюється, дала змогу місцевим та іноземним підприємствам, які мають свій бізнес у КНР, отримувати патенти на власні корисні моделі у даній країні, не витрачаючи на це зайвий час та ресурси.

Практика застосування першого Патентного закону КНР (1984 р.) та декількох підзаконних актів у даній сфері виявила ряд напрямів, за якими патентному законодавству країни були необхідні виправлення та доповнення. Введення в Китаї правової охорони на корисні моделі пов'язано з тогочасним відносно відсталим науково-технічним рівнем країни, за якого введення правової охорони «малих винаходів» дозволить захистити рішення, що не можуть відповідати умовам патентоспроможності, які пред'являються до винаходів. Так, наприклад, з початку 90-х рр. минулого століття (дані ВОІВ за 1991 р.) китайські заявники надають перевагу заявкам на корисні моделі (33157 заявок), ніж заявкам на винаходи (7372). Зворотна картина спостерігається у подачі заявок іноземних заявників: 125 заявок на корисні моделі і 4051 – на винаходи¹.

Процедура отримання патенту на корисну модель у Китаї є достатньо простою та недорогою. Вона включає декілька етапів.

Перший етап – подання заявки на отримання патенту.

Заявники, котрі не мають постійного місця проживання або місцезнаходження на території КНР при подачі заявки на отримання патенту і при подальшому діловодстві мають представляти свої інтереси перед Керівництвом через патентних повірених шляхом видачі довіреності. Оформлення заявки здійснюється на основі Закону КНР «Про патенти» відповідно до угоди, у якій беруть участь обидві держави, або відповідно до принципів взаємності².

Патент на корисну модель можна отримати у випадку, якщо вона (корисна модель) є новою і може мати практичне застосування.

Заявник має пільгу за новизною, якщо він подасть заявку протягом шести місяців після наступних обставин:

- якщо корисна модель була продемонстрована на міжнародній виставці, що була організована або визнана владою Китаю;
- якщо корисна модель була оприлюднена на певній науковій або технічній конференції;
- якщо зміст корисної моделі було розкрито іншою особою без згоди автора³.

Заявник може скористатися правом пріоритету протягом 12 місяців з дати подання попередньої заявки на видачу патенту на корисну модель за кордоном щодо своєї корисної моделі відповідно до угоди, яка була укладена КНР з країною заявника, або міжнародним договором, в якому беруть участь обидві держави, або відповідно до принципу взаємності⁴.

Другий етап – проведення формальної експертизи та публікація даних про затвердження заявки на отримання патенту.

У ході проведення експертизи перевіряється правильність оформлення документів, які містяться у матеріалах заявки, дотримання порядку подання заявки та ведення справи. Якщо у ході експертизи заявку визнають такою, що відповідає формальним вимогам, то протягом 18 місяців з дати її подання інформацію про неї буде опубліковано.

Наступний етап – експертиза по суті.

Протягом трьох років після подання заявки на реєстрацію патенту заявником має бути направлено клопотання про проведення патентної експертизи. У випадку якщо експертиза доведе, що заявка не відповідає умовам закону, заявник направляє листа з вимогою внести до неї зміни або відмовитися від неї.

Четвертий етап – подання заперечення проти рішення експертизи.

У разі незгоди з рішенням експертизи відносно відхилення заявки протягом трьох місяців від дня отримання повідомлення дозволяється звернення до Комісії з перегляду патентів для перегляду рішення. У випадку незгоди з рішенням Комісії заявник може звернутися до суду протягом трьох місяців після отримання повідомлення про його рішення.

Останній етап – реєстрація, публікація та видача патенту на корисну модель. У випадку позитивного рішення експертизи щодо видачі патенту на корисну модель Відомство з патентів Державної ради КНР приймає рішення про видачу патенту і проводить реєстрацію та офіційну публікацію. Власник патенту має сплачувати щорічний збір, починаючи з першого року, у якому йому були надані патентні права⁵.

У випадку якщо будь-яка організація або приватна особа вважає надання патентних прав на корисну модель такою, що не відповідає положенням Закону КНР «Про патенти», то вони не мають права, починаючи з моменту публікації відомостей про видачу патенту, звертатися до Комісії з перегляду патентів із заявою про визнання даного документа недійсним.

Китайські заявники, на відміну від іноземних, досить широко використовують корисну модель як спосіб захисту прав інтелектуальної власності. Згідно зі статистичними даними Китайського державного офісу інтелектуальної власності (SIPO) у 2014 р. китайські заявники подали 99,4 % заявок на корисні моделі, а іноземні заявники – тільки 0,6 %. Загалом з квітня 1985 р. по грудень 2010 р., відповідно, 2397523 (99,3 %) і 16 801 (0,7 %). Пояснення полягає в тому, що іноземні заявники з країн, де системи захисту корисних моделей не існує, наприклад США, можливо, не знайомі з ним⁶.

Тим не менш, патенти на корисні моделі в Китаї дають заявникам та патентовласникам стратегічні переваги в плані набуття й забезпечення дотримання патентних прав у Китаї.

Так, у китайському патентному законі корисна модель характеризується як нове технічне рішення, що належить до форми, структури чи сполучення цих двох елементів, або до виробу, який придатний до практичного використання.

Варто зазначити, що до корисних моделей застосовується також вимога єдності корисної моделі. Дві чи більше корисні моделі можуть бути представлені в одній заявці у тому випадку, якщо вони належать до одного спільного винахідницького задуму.

Термін дії патенту на корисну модель в Китаї становить 10 років з дати подачі заявки. Особливістю китайського патентного закону є й те, що заявник не може розширити заявку на корисну модель до заявки на винахід.

Патент на корисну модель, як правило, надається набагато швидше, ніж патент на винахід. За допомогою електронної системи обробки та попередньої експертизи заявок у SIPO патент на корисну модель може бути наданий протягом трьох місяців, тоді як на винахід необхідно в середньому два з половиною роки. Окрім того, для отримання патенту на корисну модель не вимагається експертиза по суті. Тим не менше, китайський система реєстрації патенту на корисну модель не така вже й проста. Заявка на отримання патенту має пройти «попередню експертизу», під час якої, серед іншого, перевіряються формальні ознаки заявки. Наприклад, заявка на корисну модель повинна мати принаймні один малюнок, що показує форму або структуру продукту. В іншому випадку заявка не навіть не буде реєструватися. Під час експертизи, як правило, не дозволяється вносити зміни в креслення⁷.

Не зважаючи на те, що практика отримання патенту на корисну у Китаї має багато обмежень, вона дозволяє виключення для подвійного патентування, які можуть зацікавити багатьох заявників. Зокрема, китайське патентне законодавство дозволяє заявнику подати заявку на корисну модель і заявку на винахід з тієї ж тематики в той же день. Корисна модель, як правило, отримується значно раніше. Коли патент на винахід уже затверджується, заявник має право відмовитися від патенту на корисну модель і вибрати патент на винахід. Відповідно, запатентований продукт втрачає захист як корисна модель у день, коли заявник отримує патент на винахід. Така практика продовжує термін захисту інтелектуального продукту. Вартість експертизи і, власне, отримання патенту на корисну модель набагато менша, ніж на винахід. Таким чином, подача двох заявок не надто збільшує витрати заявника.

Згідно зі статистичними даними SIPO, щороку приблизно 25 % заявок на патент на винаходи оголошуються недійсними. Порівняно з приблизно 35 % патентів на корисні моделі різниця невелика. Щоправда, багато заявок на корисні моделі від китайських заявників готуються не професіоналами і часто не залишають для патентовласника простору для оскарження недостовірності розгляду. Якщо врахувати цей фактор, то статистика відхилення заявок на корисні моделі могла б бути значно кращою⁸.

За останні 20 років система патентування корисних моделей значно розвинулася та вдосконалилася. Також було зроблено багато важливих досягнень у цій сфері. Проте загалом історія становлення системи не дуже довга і ще й досі існує багато можливостей для її удосконалення.

З подальшою перспективою, практичним вибором Китаю стало продовження вдосконалення системи патентування корисних моделей, базуючись на національних особливостях. Немає сумніву, що патентна система Китаю буде й надалі вдосконалюватися та позитивно впливати на економічний і соціальний розвиток країни та стимулювати інноваційний розвиток⁹.

Китай продовжує посилювати вимоги до експертизи заявок на корисні моделі. Разом із тим Піднебесна намагається виконувати свої обов'язки за міжнародним договором у сфері захисту прав інтелектуальної власності та зміцнює міжнародне співробітництво у цій сфері.

Корисна модель є швидким і економічно ефективним способом захисту продукції з коротким життєвим циклом. Патенти на винаходи не придатні для захисту таких продуктів, оскільки їх видача триває декілька років, в той час як корисні моделі можуть забезпечити захист набагато швидше і 10-річний термін може бути цілком достатнім.

Крім того, корисна модель також підходить для «термінового захисту». Якщо продукт вироблений в Китаї чи за кордоном, його потрібно захистити якомога швидше, то заявка на корисну модель може бути подана у вузьких рамках вимог, які можуть охоплювати тільки фактичний продукт. Для транснаціональних компаній, що створюють винаходи в Китаї, це може бути особливо корисним.

Отже, бачимо, що Китай, як країна зі стабільно зростаючою економікою, рівнем інтелектуального розвитку та розвитком передових технологій не гребує таким видом захисту прав інтелектуальної власності, як корисні моделі. Більше того, у цій державі це – чи не найпопулярніший вид патентів. Звісно, така ситуація пояснюється особливостями ментальності китайських виробників, які не воліють конструювати зовсім новий продукт, а якимось чином модифікувати уже існуючий і продати його, проте результат не змушує себе чекати. Зростає виробництво, збільшуються й прибутки. Досвід Китаю у питанні захисту корисних моделей варто врахувати під час давно назрілої модернізації вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності. Адже Україні життєво необхідно розвивати й захищати власні інтелектуальні продукти і нарощувати темпи виробництва конкурентоспроможних на міжнародному ринку високотехнологічних товарів.

¹ *Martin Meng, Howard Hao*. Application and protection of Chinese utility model patents / Martin Meng, Howard Hao.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iam-media.com/Intelligence/IP-Lifecycle-China/2013/Articles/Application-and-protection-of-Chinese-utility-model-patents>

² *Simon Tian*. The application and protection of utility model patents in China / Simon Tian. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldtrademarkreview.com/Intelligence/IP-Lifecycle-China/2015/Articles/The-application-and-protection-of-utility-model-patents-in-China>

³ *Stephen Yang*. China: Utility Model Practice In China / Stephen Yang : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mondaq.com/x/317836/Patent/Utility+Model+Practice+In+China>

⁴ Там само.

⁵ Там само.

⁶ *Peter Ganea, Thomas Pattloch, Christopher Heath*. Intellectual Property Law in China / Peter Ganea, Thomas Pattloch, Christopher Heath. – The Hague : Kluwer Law Internat, 2005. – P. 408.

⁷ *Douglas Clark*. Patent litigation in China / Douglas Clark. – New York : Oxford University Press, 2011. – P. 293.

⁸ *Stefan Luginbühl, Peter Ganea*. Patent law in greater China / Stefan Luginbühl, Peter Ganea. – Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2014. – P. 469.

⁹ Там само.

Резюме

Романиук Т. В. Захист корисних моделей за законодавством Китаю.

Стаття присвячена аналізу причин високого попиту на захист корисних моделей в Китаї. Детально описана процедура отримання патенту на корисну модель та система захисту цих патентів за китайським законодавством. Проаналізовано також характерні особливості правового регулювання захисту корисних моделей в Китаї у зв'язку із специфікою місцевої економіки, що перебуває у стані стабільного зростання та розвитку.

Ключові слова: інтелектуальна власність, корисні моделі, патент, Китай, економіка, захист.

Резюме

Романиук Т. В. Защита полезных моделей в соответствии с законодательством Китая.

Статья посвящена анализу причин высокого спроса на защиту полезных моделей в Китае. Подробно описана процедура получения патента на полезную модель и система защиты этих патентов в соответствии с китайским законодательством. Проанализированы также характерные особенности правового регулирования защиты полезных моделей в Китае в связи со спецификой местной экономики, находящейся в состоянии стабильного роста и развития.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, полезные модели, патент, Китай, экономика, защита.

Summary

Romaniuk T. Protection of utility models under the laws of China.

The article is dedicated to the analysis of reasons of the high demand of utility models protection in China. The article describes procedure for obtaining a patent for utility model and patent protection system of the Chinese law. Furthermore, the author analyzes the characteristics of legal regulation of utility models protection in China due to specifics of sustainable growth and development economy of the state.

Key words: intellectual property, utility models, patent, China, economy, protection.

УДК 349.6 (477)